

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om ett positivt kreditupplysningsregister

SAMMANDRAG

Utkastet till regeringsproposition innehåller ett förslag till lag om ändring av lagen om ett positivt kreditupplysningsregister (793/2022). Det positiva kreditupplysningsregistret förvaltas av Inkomstregisterenheten vid Skatteförvaltningen. I registret samlas uppgifter om fysiska personers krediter och inkomster. Det tekniska genomförandet av registret i enlighet med de gällande bestämmelserna i lagen pågår till våren 2026. Registret togs i bruk den 1 april 2024 i fråga om konsumentkrediter, och avsikten är att registret från och med den 1 juni 2026 ska omfatta krediter som fysiska personer tar för näringsverksamhet.

Syftet med de föreslagna ändringarna är att möjliggöra att de uppgifter om enskilda aktieägares skuldandelar i husbolagslån som är nödvändiga för bedömningen av fysiska personers kreditvärdighet överförs från bostadsdatasystemet till det positiva kreditupplysningsregistret. Den gällande lagen omfattar inte sådana skuldandelar som fysiska personer ansvarar för. Vid Lantmäteriverket pågår fram till den 30 juni 2026 ett projekt för fortsatt utveckling av bostadsdatasystemet (HTJ2-projektet), där uppgifter om husbolagens kreditansvar per aktiegrupp förs in i bostadsdatasystemet. Bestämmelser om detta har fogats till lagen om ett bostadsdatasystem genom den lag om ändring av lagen om ett bostadsdatasystem (151/2023) som trädde i kraft den 1 juni 2023. Uppgifter om kreditansvar kan från och med den 1 juli 2026 förmedlas till det positiva kreditupplysningsregistret.

Hushållens totala skuld uppgick vid utgången av december 2023 till cirka 173 miljarder euro, varav bostadskrediterna uppgick till 107 miljarder euro (62 procent) och de bostadssammanslutningslån som skulle betalas av hushållen uppgick till cirka 23 miljarder euro (13 procent). Husbolagslånen utgör således en betydande andel av hushållens skulder, och sammantaget är ungefär tre fjärdedelar av hushållens skulder relaterade till boende. Husbolagslån tas inte av fysiska personer, utan av bostadsaktiebolag. De skuldandelar som en enskild aktieägare ansvarar för påverkar dock bedömningen av konsumentens kreditvärdighet och konsumentens betalningsförmåga.

Syftet med inrättandet och ibruktagandet av det positiva kreditupplysningsregistret är att effektivt förebygga att fysiska personer blir överskuldssatta genom att skapa ett heltäckande kunskapsunderlag för kreditgivarnas bedömning av kreditvärdigheten och för myndigheternas uppföljning och övervakning av den finansiella stabiliteten och kreditmarknaden. Genom att inkludera uppgifter om enskilda aktieägares skuldandelar i bostadsaktiebolagens lån i det positiva kreditupplysningsregistret strävar man efter att garantera att informationen i registret blir mer omfattande än för närvarande, så att den är tillräcklig och ändamålsenlig för bedömningen av fysiska personers kreditvärdighet. Dessa uppgifter är också nödvändiga med tanke på uppföljningen och övervakningen av finansmarknaden.

I regeringspropositionen föreslås det att 6, 7, 21, 22 och 32 § i lagen om ett positivt kreditupplysningsregister ändras och att en ny 13 a § fogas till lagen. I lagen föreslås detaljerade och noggrant avgränsade bestämmelser

om vilka uppgifter om enskilda aktieägares skuldandelar i bostadsaktiebolagens lån som ska registreras i registret och om vilka uppgifter som ska lämnas ut till kreditgivare för bedömning av en konsuments kreditvärdighet. De uppgifter som enligt förslaget ska registreras i registret är mer omfattande än de uppgifter som ska kunna lämnas ut till kreditgivare i form av en kreditupplysningsrapport. De uppgifter som inte kan lämnas ut till kreditgivare ska kunna användas bara av den personuppgiftsansvarige, bland annat för att informera de registrerade i e-tjänsten. Under de förutsättningar som föreskrivs i 24 § ska dessutom de myndigheter som redan i nuläget har rätt att få uppgifter ur det positiva kreditupplysningsregistret få tillgång till uppgifterna.

Propositionen har ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för myndigheternas verksamhet och informationshantering vid Inkomstregisterenheten vid Skatteförvaltningen och Lantmäteriverket. En del av konsekvenserna är investeringskostnader av engångsnatur, och dessutom påverkar propositionen de båda personuppgiftsansvarigas omkostnader. Propositionen har även konsekvenser för kreditgivare och gäldenärer. Kreditgivarna ska enligt förslaget få mer omfattande information än för närvarande, och detta förbättrar ytterligare kreditgivarnas möjligheter att bedöma riskerna i anslutning till beviljande av kredit. För en del av kreditgivarna medför ändringen att det manuella arbetet minskar och att kreditgivningsprocesserna effektiviseras. Ändringarna kräver inte att kreditgivarna får någon ny skyldighet att lämna uppgifter utöver dem som de lämnar till bostadsdatasystemet i enlighet med lagen om ett bostadsdatasystem.

I och med att uppgifter om husbolagens kreditansvar per aktiegrupp börjar registreras i det positiva kreditupplysningsregistret förbättras ytterligare hushållens möjligheter att hantera sin egen ekonomi. Det att kreditupplysningarna blir mer heltäckande än tidigare kan även ha konsekvenser för tillgången på och prissättningen av krediter. När mer heltäckande kreditupplysningar finns att tillgå direkt i registret kan en del kreditsökande ha lättare att få kredit, medan andra kan få det svårare, i synnerhet personer som riskerar överskuldssättning. De föreslagna lagändringarna har även konsekvenser för skyddet för privatlivet. I bedömningen beaktas Europeiska unionens domstols senaste rättspraxis, enligt vilken uppgifter om betalningsstörningar är jämförbara med känsliga uppgifter.

Det föreslås också att det till lagen fogas en ny 23 a §, där det föreskrivs om kreditgivarnas skyldighet att identifiera kreditsökande innan uppgifter om sökanden hämtas ur det positiva kreditupplysningsregistret. Denna nya skyddsåtgärd för skydd av personuppgifter tas in i lagen i syfte att minska riskerna för missbruk av kreditupplysningar och personbeteckningar.

Enligt förslaget kompletteras dessutom 7 § med mer detaljerade bestämmelser om uppgifter om kreditens ändamål, som i nuläget registreras med stöd av 1 § i statsrådets förordning 811/2022. Syftet med ändringen är att i ljuset av grundlagsutskottets tolkningspraxis och EU-domstolens rättspraxis beakta att åtminstone en del av uppgifterna i registret numera bör betraktas som känsliga uppgifter. Innehållet i bestämmelserna ändras inte, utan de bestämmelser som enligt förslaget nu tas in i lagen flyttas från förordningen i oförändrad form.

Lag

om ändring av lagen om ett positivt kreditupplysningsregister

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen om ett positivt kreditupplysningsregister (739/2022) 19 § 4 mom. och 21 § 6 mom., ändras det inledande stycket i 6 § 1 mom., 7 §, det inledande stycket i 21 § 2 mom., 22 och 32 § samt 34 § 1 mom., av dem 22 och 32 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 116/2024, samt fogas till lagen nya 13 a och 23 a § som följer:

6 §

Uppgifter om krediter

I det positiva kreditupplysningsregistret registreras i 7–13 § avsedda uppgifter om enligt avtal beviljade

7 §

Uppgifter som registreras som basuppgifter om krediten

I det positiva kreditupplysningsregistret registreras i fråga om krediter som enligt 6 § ska registreras i registret följande basuppgifter om krediten:

- 1) den anmälningsskyldiges namn, det namn eller den bifirma som den anmälningsskyldige använder vid marknadsföringen samt företags- och organisationsnummer eller, om sådant saknas, utländskt organisationsnummer,
- 2) kreditens nummer,
- 3) uppgift om huruvida det är fråga om en kredit som den anmälningsskyldige lämnat i egenskap av kreditgivare eller en kredit som den anmälningsskyldige förmedlat i egenskap av förmedlare av person-till-person-lån,
- 4) antalet gäldenärer,
- 5) datum för ingående av kreditavtalet,
- 6) uppgift om huruvida det är fråga om en engångskredit eller en fortlöpande kredit,
- 7) uppgift om huruvida det är fråga om ett hyresavtal eller ett annat sådant avtal som ger konsumenten besittningen till en vara, om varans kontantpris och kreditkostnaderna enligt avtalsvillkoren ska betalas under hyresperioden eller om det framgår av villkoren att konsumenten kan bli ägare till varan på annat sätt när avtalet går ut (*leasingavtal*),
- 8) kreditvalutan,
- 9) i fråga om konsumentkrediter uppgift om huruvida det är fråga om en kredit som omfattas av 7 eller 7 a kap. i konsumentskyddslagen samt huruvida det är fråga om en sådan nyttighetsbunden kredit som avses i 7 kap. 7 § 3 punkten i den lagen,
- 10) uppgift om huruvida det är fråga om en annan kredit än en konsumentkredit,
- 11) engångskostnader som ska betalas i samband med ingäendet av kreditavtalet,
- 12) uppgift om att krediten har överförts samt mottagarens företags- och organisationsnummer eller, om sådant saknas, mottagarens namn och utländska organisationsnummer,
- 13) uppgift om kreditavtalets upphörande och datum för detta.

I det positiva kreditupplysningsregistret registreras i fråga om engångskrediter utöver vad som föreskrivs i 1 mom. följande uppgifter:

- 1) kreditens ändamål,
- 2) amorteringssätt och amorteringsintervall,
- 3) beviljat och lyft kreditbelopp,
- 4) den sista förfallodagen enligt betalningsprogrammet, om den är känd.

Som ett i 2 mom. 1 punkten avsett ändamål med en kredit registreras i det positiva kreditupplysningsregistret något av följande:

- 1) bostadskredit,
- 2) bostadskredit för förvärv av en första bostad,

- 3) bostadskredit för förvärv av en fritidsbostad,
- 4) bostadskredit för förvärv av en placeringsbostad,
- 5) studielån,
- 6) konsumentkredit för förvärv av ett trafikmedel,
- 7) annan konsumentkredit,
- 8) kredit för näringsverksamhet,
- 9) annan kredit.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 3 mom. anges som ändamål med en fordran som avses i 17 § borgensfordran på studielån.

Med bostadskredit avses i 3 mom. 1–4 punkten en i 7 a kap. 3 § 1 mom. 2 punkten i konsumentskyddslagen (38/1978) avsedd bostadskredit och dessutom en sådan kredit för renovering av en bostadslägenhet, en bostadsfastighet eller ett bostadshus där andelar i en sammanslutning som ger rätt att besitta en bostadslägenhet, en bostadsfastighet eller nyttjanderätten till en fastighet lämnas som säkerhet för krediten. Med trafikmedel avses i 3 mom. 6 punkten ett trafikmedel som ska registreras i det trafik- och transportregister som avses i lagen om transportservice (320/2017), jämte eventuell tilläggsutrustning.

I det positiva kreditupplysningsregistret registreras i fråga om fortlöpande krediter utöver vad som föreskrivs i 1 mom. följande uppgifter:

- 1) kreditgräns,
- 2) det kreditbelopp som lyfts kalenderdagen efter den månatliga förfallodagen eller, om en månatlig förfallodag saknas, månadens sista kalenderdag samt värderingsdagen för det kreditbelopp som lyfts.

Inkomstregisterenheten har rätt att uppdatera och kontrollera uppgifterna i det positiva kreditupplysningsregistret om en anmälningsskyldig utifrån uppgifterna i handelsregistret och företags- och organisationsdatasystemet.

13 a §

Uppgifter om kreditansvar som hänför sig till aktielägenheter

I det positiva kreditupplysningsregistret registreras i fråga om de aktiegrupper till vilka hänför sig ansvarar för krediter som bolaget lyft följande uppgifter som förts in i det bostadsdatasystem som avses i lagen om ett bostadsdatasystem (1328/2018):

- 1) bolagets företags- och organisationsnummer,
- 2) aktiegruppsbeteckningen,
- 3) lägenhetens nummer,
- 4) bolagets hemort,
- 5) ägarens ägarandel i aktiegruppen och antalet ägare,
- 6) det sammanlagda beloppet av det kreditansvar som hänför sig till aktiegruppen och datum för beräkningen av det,
- 7) det sammanlagda beloppet av det kapitalvederlag som hänför sig till aktiegruppen och datum för när skyldigheten att betala vederlaget börjat eller börjar gälla,
- 8) uppgift om upphörande av det kreditansvar som hänför sig till aktiegruppen.

Utöver de uppgifter som avses i 1 mom. registreras i det positiva kreditupplysningsregistret bolagets namn som förts in i företags- och organisationsdatasystemet.

Inkomstregisterenheten har rätt att komplettera och uppdatera uppgifter utifrån uppgifterna i företags- och organisationsdatasystemet.

21 §

Utlämnande av uppgifter till kreditgivare

Trots sekretessbestämmelserna får i 22 § avsedda uppgifter dessutom lämnas ut ur registret till näringsidkare och specialfinansieringsbolag som avses i 16 § 1 och 2 mom.

22 §

Uppgifter som lämnas till kreditgivare

UTKAST

För de ändamål som anges i 21 § 1 och 2 mom. får följande uppdaterade basuppgifter lämnas ut ur det positiva kreditupplysningsregistret:

- 1) en persons personbeteckning,
- 2) det sammanlagda antalet kreditgivare som beviljat en person krediter och förmedlare av person-till-person-lån som förmedlat krediterna,
- 3) det sammanlagda antalet krediter som en person har,
- 4) det sammanlagda beloppet av den senast betalda amorteringen, räntorna och kostnaderna för en persons samtliga andra krediter i samma valuta än leasingavtal,
- 5) det sammanlagda beloppet av den senast betalda månatliga betalningsposten för en persons samtliga leasingavtal i samma valuta,
- 6) det sammanlagda antalet krediter där en person är borgensman.

För de ändamål som avses i 21 § 1 och 2 mom. får följande uppdaterade kredit-specifika uppgifter lämnas ut ur det positiva kreditupplysningsregistret:

- 1) uppgifter om huruvida det är fråga om en engångskredit eller en fortlöpande kredit samt om huruvida det är fråga om ett leasingavtal,
- 2) datum för ingående av kreditavtalet,
- 3) antalet gäldenärer,
- 4) kreditvalutan,
- 5) gäldenärens företags- och organisationsnummer samt firma,
- 6) i fråga om engångskrediter kreditens ändamål, sista förfallodag enligt betalningsprogrammet, beviljat och lyft kreditbelopp, kreditens saldo efter amorteringen, kreditens amorteringsintervall samt, om krediten betalas i en post eller om den sista betalningsposten enligt kreditavtalet är betydligt större än den regelbundna betalningsposten, kreditens amorteringssätt,
- 7) i fråga om fortlöpande krediter uppgift om den kreditgräns som beviljats, det senast lyfta beloppet och värderingsdagen för krediten,
- 8) uppgift om huruvida det ställts en säkerhet för krediten samt typen av säkerhet,
- 9) i fråga om leasingavtal det datum då avtalet börjar gälla, om detta avviker från det datum då kreditavtalet ingicks, samt den avtalade slutliga köpesumman, om avtalet förutsätter inlösen,
- 10) start- och slutdatum för en pågående amorteringsfri period eller en amorteringsfri period som infaller i framtiden,
- 11) förfallodagen för en betalningspost som försenats med minst 60 dagar och beloppet av den obetalda betalningsposten samt uppgift om uppsägning av krediten, om krediten till följd av detta har förfallit till betalning i sin helhet,
- 12) uppgift om att den registrerade har krävt att behandlingen av personuppgifter begränsas med stöd av artikel 18 i den allmänna dataskyddsförordningen.

För de ändamål som anges i 21 § 1 och 2 mom. får det ur det positiva kreditupplysningsregistret lämnas ut sådana uppgifter som tagits fram utifrån anmälningarna från bostadsdatasystemet och som gäller det sammanlagda antalet sådana aktiegrupper som en person äger och till vilka hänför sig ansvarar för krediter som bolaget lyft, samt dessutom följande uppgifter per aktiegrupp:

- 1) *personens ägarandel i aktiegruppen,*
- 2) *det sammanlagda beloppet av det kreditansvar som hänför sig till aktiegruppen och datum för beräkningen av det,*
- 3) *det sammanlagda beloppet av det kapitalvederlag som hänför sig till aktiegruppen och datum för när skyldigheten att betala vederlaget börjat eller börjar gälla i fråga om gällande och kommande vederlag,*
- 4) *uppgift om vilka kreditansvar som hänför sig till aktiegrupper i samma bolag.*

I fråga om krediter som omfattas av ett betalningsprogram enligt 23 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner eller av ett saneringsprogram som har fastställts enligt lagen om företagssanering får det trots sekretessbestämmelserna endast lämnas ut uppgifter som avses i 1 mom. 1–3 och 6 punkten och 2 mom. 5 och 12 punkten samt uppgift om att krediten omfattas av ett sådant program.

För de ändamål som anges i 21 § 1 och 2 mom. får det ur det positiva kreditupplysningsregistret lämnas ut sådana uppgifter om brutto- och nettoinkomster som har beräknats enligt de uppgifter som mottagits ur inkomstregistret för de senaste 12 månaderna.

För de ändamål som anges i 21 § 1 och 2 mom. får det ur det positiva kreditupplysningsregistret lämnas ut uppgift om ett i 15 § avsett frivilligt kreditförbud och om orsaken till anteckningen om förbudet.

Om den person vars uppgifter begärs ur registret har avlidit, får trots sekretessbestämmelserna endast uppgift om personens död och dödsdagen lämnas ut ur registret.

Den som inhämtar uppgifter om en fysisk person ur det positiva kreditupplysningsregistret för att använda dem för ändamål som anges i 21 § 1 eller 2 mom. ska identifiera personen och vid behov kontrollera personens identitet innan uppgifterna inhämtas.

32 §

Bevaringstid för uppgifterna

De uppgifter som registrerats i det positiva kreditupplysningsregistret avförs ur registret enligt följande:

- 1) i fråga om engångskrediter de uppgifter som avses i 7–9 och 11 § samt 10 § 1 mom., 10 § 2 mom. 5 punkten och 14 § 4 mom. två år efter det att skyldigheten att betala krediten har upphört,
- 2) i fråga om fortlöpande krediter de uppgifter som avses i 7–9 § samt 10 § 1 mom. och 14 § 4 mom. två år efter det att kreditavtalet har löpt ut och skyldigheten att betala krediten har upphört,
- 3) de uppgifter som avses i 10 § 2 mom. 1–4 punkten och 3 mom. samt 14 § 1 mom. två år efter att de registrerats i registret,
- 4) de uppgifter om dröjsmål med betalningen som avses i 12 §, när uppgiften om att dröjsmål med betalningen inte längre föreligger har överförts till registret, och uppgiften om uppsägning, när skyldigheten att betala en kredit som sagts upp har upphört,
- 5) de uppgifter som avses i 13 §, när tiden för betalningsprogrammet har löpt ut eller saneringsprogrammet har upphört eller när programmet har förfallit,
- 6) de uppgifter som avses i 13 a §, när aktieägarens kreditansvar i aktiegruppen har upphört,
- 7) information om vilka uppgifter som lämnats ut med stöd av 15 och 21 § fem år efter den tidpunkt då uppgifterna lämnades ut,
- 8) andra i 15 § avsedda uppgifter än information om vilka uppgifter som lämnats ut, när anteckningen om frivilligt kreditförbud har avförts,
- 9) uppgift om att den registrerade har krävt att behandlingen av personuppgifter begränsas med stöd av artikel 18.1 i den allmänna dataskyddsförordningen eller att dataombudsmannen har utfärdat ett föreläggande om begränsning av behandlingen, när det inte längre är nödvändigt att begränsa behandlingen.

34 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2022. Bestämmelserna i 6 § 1 mom. 2 punkten och 16 § 2 mom. träder dock i kraft först den 1 december 2025 och bestämmelserna i 21 § 2 mom. 1 punkten träder i kraft först den 1 april 2026.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 13 a § i denna lag tillämpas först från och med den 18 januari 2027 och bestämmelserna i 22 § 3 mom. och 32 § 6 punkten först från och med den 1 april 2027.

Förordningsutkast

Statsrådets förordning

om ändring av statsrådets förordning om vissa uppgifter som ska registreras i det positiva kreditupplysningsregistret

I enlighet med statsrådets beslut
upphävs i statsrådets förordning om vissa uppgifter som ska registreras i det positiva kreditupplysningsregistret (811/2022) 1 §.

1 §

Denna förordning träder i kraft den 20 .